

MEDENİYET İNŞASI TÜRKİYE VİZYONU ULUSLARARASI KONGRESİ

“Referans Değerler, Kurumlar, Kişiler”

MEDENİYET İNŞASI TÜRKİYE VİZYONU ÇALIŞTAYI - 2 SONUÇ RAPORU (SON TASLAK)

MEDENİYET İNŞASI - TÜRKİYE VİZYONU ÇALIŞTAYI - 2

SONUÇ RAPORU

- 1. “Referans Değerler, Kurumlar, Kişiler”** temalı Medeniyet İnşası - Türkiye Vizyonu çalışmaları kapsamında ikinci Çalıştay **14 Kasım 2014 Cuma** günü İstanbul’da Balat Kültür Evi’nde gerçekleştirilmiştir. Moderatörlüğünü Doç. Dr. Teyfur Erdoğan’ın yürüttüğü kahvaltılı çalışmaya Doç. Dr. Sedat Aybar, Prof. Dr. Bedri Gencer, Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç, Doç. Dr. Yusuf Adıgüzel, Prof. Dr. Ahmet Ulvi Türkbağ, Doç. Dr. Abdullah Özkan, Prof. Dr. Necdet Tosun gibi değerli akademisyenlerin yanı sıra TASAM Yönetim Kurulu Üyesi İhsan Toy ve TASAM Uzman Yardımcısı Dilek Kütük konuşmacı olarak katılmıştır. Toplantı’da aşağıdaki görüşler ortaya konmuştur.
- 2.** Proje dâhilinde mutlaka eğitim, din ve medya kurumları yer almalıdır. İlgili tüm “kurumlar” incelenerek, kurumsal yapılarının ilgili değerleri gerçekleştirmekte yeterli olup olmadığı tartışılmalıdır. Ayrıca, belirlenen politikayı başarıyla sürdürecektir kurumsal yapının nasıl olması gerektiği tespit edilmeli, “kişiler” bazında kimlerin değerlendirilebileceği tartışılmalıdır. Son olarak “değerler” tartışılmalıdır. Proje’nin amacının, ilgili kurumları bir araya getirip, harekete geçirerek bir zemin oluşturmak ve bunu kullanılabilir hale getirmek olacağı değerlendirilmelidir.
- 3.** Gündeme alınacak bir diğer konu da “medya” olmalıdır. Günümüz medyası çok parçalı ve “çıkar” üzerine kuruludur. Algı yönetimleri tamamen bunun üzerinden yürütülüyor. “Kamu Spotu” denen mekanizmanın dahi insanları bilinçlendirmekten çok kutuplaştırmaya yaradığı, uzun vadeli ömür olmayan spotlar ve kanıtlanmamış bilgiler üzerinden haberler, programlar yapılmakta olduğu gözlenmektedir. Bu bilinçsizce ilerleme durumuna el atmalıdır.
- 4.** Tarihsel ve İslami öğretiden bakıldığında, geçmişimizde referans alabileceğimiz değerler olsa da bunlar ile bağlarımız neredeyse kopmuş durumdadır. Ne yazık ki kurumsal bazda ilgili referans kişileri işleyecek, anlatacak kurum ve kuruluşlar bulunmamaktadır. Hatta kurumsal yapı içerisinde dünyevi hayat tarzını, tamamen esas aldığı değerler üzerinden tanımlayabilecek bir altyapı yoksunluğu vardır. Kurumların değer üretebilecek hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için iktisadi alt yapının düzenlenmesi de önemlidir.
- 5.** Referans Değerler içerisinde başlık olarak yer alan Din Emniyeti, Akıl Emniyeti, Can Emniyeti, Mal Emniyeti, Nesil Emniyeti aslında Din’in temel amaçlarını ifade eden “Mekâsıdu’ş-Şeri’a”nın alt başlıklarıdır. Mesela Din Emniyeti’nin asıl adı Hıfz’ül Din’dir. Hıfz denmesi, devletin zaten bu hakları koruma altına alması gerektiğindedir. Önemli bir ayrıntı da “Hıfz’ül Din” dendiğinde devletin “bütün” dinleri koruması gerektiğinin anlaşılmasıdır. Bunun içerisinde Hristiyanlık da girer. Örneğin; Osmanlıdaki Şeyhülislam, Protestanların zulümde olduğu ve Osmanlıya sığındığı dönemlerde, bu inananları korumak için savaş açılacağından bahsetmiştir.

6. Seküler ya da dünyevi olarak nitelendirilen çağda, muhafazakârlık ve din boyutunda ciddi bir yozlaşma ve çürüme mevcuttur. Bu bir kafa karışıklığı ve bir kurtuluş arayışını da beraberinde getirmektedir.
7. Referans Değerlerimizi “Küllî” perspektiften işlemeliyiz. “Küllîye” kelimesi İngilizcedeki çevirisi gibi “complex” (karışık) olarak ele alınmamalıdır, kelime “Vahdette Kül” meselesidir. Bizdeki “külliye”, Cami’dir. Latince’de Cami’ye “Axis Mundi” denir; “şehrin merkezi”, “en önemli hayat alanı”, demektir. Bu perspektiften referans değerleri bir hiyerarşi sırasına koyarsak; Cami, Medrese ve Tekke, değerlerin sacayağı olabilir. “Vakıf” ise bu üç sac ayağını da kapsar.
8. “Değerler” geleneksel dünyada karşılığı olmayan “totolojik” bir ifadedir. Geleneksel olarak bakarsak Hazreti Muhammed (S.A.V.)’e göre tek bir değer vardır; o da Alem’i Husn yani “güzellik”tir. Eflatun’un Gölgelem Âlemi’nde dahi ana değer güzelliştir.
9. Referans Değerler listesinde bulunan Barış, Dayanışma, Mertlik, Alplik, Yiğitlik vb. kavramların ne ölçüde “değer” sayılabileceği tartışılmalıdır. Değere bağlı olan “fezail”dir. Aristo “virtue ethics (erdem etiği)”nde bu kavramları dile getirmektedir.
10. “Husn” dediğimiz tek bir değer olduğu, ona yardımcı olan diğer değerlerimizin de “adalet ve refah” olduğu görüşü belirtilmiştir. Günümüzde British Commonwealth denilen topluluğun ismindeki “wealth” kelimesi “servet” demek değildir. Servet kavramı Adam Smith ile yerleşmiştir. Aslında “weal (refah)” kavramı kastedilmiştir.
11. Amerikan sisteminin, dünyada yol açtığı birçok haksızlığa rağmen ayakta kalmasının sebebi, kendince “mülkünü yaşatacak bir adalet düzeni” oluşturabilmesidir. Türkiye ise mülkünü yaşatacak kadar bir adalet sistemi kuramamıştır. Adalet, refahta tecessüm etmektedir.
12. Değerler bahsinde üzerinde durulması gereken bir konu da “tasavvuf”tur. Diğer bir konu ise “iş ahlakı ve insana değer vermek”tir. Bunun tarihteki karşılığı “Ahilik”tir. Ahilik Esnaf Loncası olarak bilinir ama aslında esnafa iş sonrası dergah’ta “iş ahlakı” öğretilen bir tarikattır. “Ahilik ve İş Ahlakı” da işlenmesi gereken konulardandır.
13. Değerler İnşası içerisinde “çalışma güvenliği”ne de yer verilmelidir. Çalışan insanların çalışma koşullarının düzgün olması talep edilmelidir. Bu talep devlete öğretilecek, devlet de bunu işin sahibine öğretecektir. Bu birbirine bağımlı sistemin oluşması da ancak “demokratikleşme” ile olacaktır.
14. Adalet, hakkaniyet, liyakat üç önemli “değerler” ilkesidir. Bu üç ilke öncelenmediğinde sistemin tümü birkaç kişinin inisiyatifine bırakılmış olur. Farklı görüşte, farklı fikir ve davranışta olan insanların, toplum ve devlet aklına katkısı olmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise kutuplaştırıcılıktan uzak olması gereken bir dilin, siyasi zeminde nasıl sağlanması gerektiğidir?

15. Liberalizmin “devleti küçültelim” anlayışı, neoliberalizmin müdahaleci devleti yükselttiği konjonktürde işlememektedir. Liberalizm’de devlet hizmetlerindeki, devletin dağıtabileceği tüm kaynaklar mümkün mertebe elden çıkar ve çeşitli kurum ve kuruluşlara dağıtılır. Bu perspektiften ilerlenince “vakıf” anlayışı neoliberalizm ile değil de liberalizm çerçevesinde ele alınabilir.

16. Bu inşa süreci ile dünyaya ne vaat edileceği, “Amerikan Rüyası” gibi bir umut mu üretileceği sorgulanmalıdır. Örneğin; ABD’nin kendi sınırları içerisindeki tüm vatandaşlarına sunduğu imkân; nefsin geliştirebileceği tüm imkanların varlığıdır. Dışarı sömürülse de içeride refahın paylaşılması esastır. Biz ise başkalarının yaşam hakkını kendi çizdiğimiz sınırlar içerisinde vermekte ve tanımaktayız. Kısacası, yaşadığımız dünyanın iktisadi gerçeklerine cevap verebilecek “Türk Rüyası”nın ne olduğu irdelenmelidir.

17. Kimlik mücadelelerinin temelinde “adalet ve refah” talebinin dışa vurumu gizlidir. Refahı, iktisadi bölüşüm olarak anlamamak, böyle sığ bir kalıba sokmamak gerekir. Osmanlı siyasetnamelerinde kelimenin karşılığı “vediatullah (Allah’ın emanetini namerde muhtaç etmemek)” olarak geçer. Mesela Alevi bir vatandaşın da başı dik gezebilmesi, maddi ve manevi muhtaç olmaması vb. gibi birçok konu refahın içerisinde barınır.

18. Adalet ve refah, kapitalizm mantığından uzaktır. Sıfır toplamlı oyundansa “kazan-kazan”ı esas alır. Herkesin nasibini alması önemlidir. Dünyadaki İslamafobi, Türkiye’deki Kürdofobi gibi birçok problemin temelinde “adalet ve refah”ın tam manasıyla kavranamaması yatmakta ve problemler böyle farklı şekillere bürünerek kamufle edilmeye çalışılmaktadır.

19. Refah kelimesini Asr-ı Saadet’te incelersek öncü değil sonuçtur. Çünkü refah o döneme sonradan gelmiştir. Refahtan önce “sadece Allah’a muhtaç olmak” anlamına gelen “fakr” kavramı görülür. Refah ise “namerde muhtaç olmamak” manasındadır. Bu iki kavram birbirine çok bağlıdır. Refahı günümüz koşullarında en basit şekliyle “herkesin evlenebilmesi” olarak tanımlarsak, birçok gencin evlenmeye cesaret edemediği bir ortamda refahtan bahsetmek ya da sosyal devlet anlayışından bahsetmek güçtür.

20. Eğitim, işlenmesi gereken diğer bir önemli konudur. Refahı sağlayabilecek temel mekanizmalardan biridir. Türkiye’de ekonomik yapıyı çalışıp değer üretebilecek biçime çevirecek bir sistem yeterli olmadığı gibi referans kişilerini ve değerlerini benimsetip, hayata uyarlanmasını sağlayabilecek bir sistem de yoktur. Kültürel ve dinî referanslar kullanılarak zihinsel dönüşümün sağlanması, esasen “vakıf” konumundaki eğitim kurumlarında gerçekleştirilebilir.